

ЩОДО ПОНЯТТЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ

Закон України „Про управління об’єктами державної власності”, що містить основну частину норм загального характеру в розглядуваній сфері, як видно з самої назви, оперує з поняттям „управління об’єктами державної власності”. Закон містить окрему статтю 1, присвячену визначенню цього терміну. Під управлінням об’єктами державної власності в ньому розуміється здійснення Кабінетом Міністрів України та уповноваженими ним органами, іншими суб’єктами, визначеними цим Законом, повноважень щодо реалізації прав держави як власника таких об’єктів, пов’язаних із володінням, користуванням і розпорядженням ними, у межах, визначених законодавством України, з метою задоволення державних та суспільних потреб. У законодавстві України також послідовно застосовується термін „управління майном”, синонімічний терміну „управління об’єктами власності”, що було підставою для передбачення цього терміну відносно державного та комунального майна в Конституції України.

Визначення управління об’єктами державної власності, майже аналогічне тому, що знайшло відображення в тексті Закону, містилося принаймні в чотирьох законопроектах, що вносилися до Верховної Ради України різними суб’єктами законодавчої ініціативи після прийняття Конституції (а також в Указі Президента України від 04.07.1998 р. №736/98 „Про врегулювання деяких питань, пов’язаних з процесом управління об’єктами державної власності”, виданому в порядку, передбаченому п. 4 розділу XV Конституції України, що так і не набув чинності).

Щодо терміну „управління об’єктами державної власності”, вбачається що його будова не в повній мірі відповідає загальноприйнятому змісту поняття управління. В законодавстві і науці управління при вживанні словосполучення „управління об’єктом” під об’єктом, як правило, розуміється саме об’єкт управлінського впливу. Саме в такому розумінні наприклад у Цивільному та Господарському кодексах України уживаються терміни „управління товариством”, „управління транспортним засобом”, „управління діяльністю підприємства”, де об’єктом управління виступає відповідно товариство, транспортний засіб, діяльність підприємства. З такої позиції саме поняття „управління об’єктами” є лексично недосконалим, адже характер взаємовідносин слів у словосполученні щодо позначення управління чимось або кимось у якості додатку вже передбачає об’єкт управління (управління автомобілем, управління поведінкою, управління колективом тощо). Уживання лексично недосконалого терміну „управління об’єктами державної власності” призводить до появи в Законі „Про управління об’єктами державної власності” ще більш „перенавантаженого” похідного терміну „суб’єкти управління

об'єктами державної власності". На таких засадах словотворення, логічно було би побудувати і лексичну конструкцію „об'єкти управління об'єктами державної власності", однак законодавець у цьому випадку, встановлюючи перелік цих об'єктів в ст. 3 названого Закону, вживає інший термін – „об'єкти управління державної власності".

Досліджуючи наведене вище законодавче визначення управління об'єктами державної власності, слід також звернути увагу на те, що це визначення не містить власне вказівки на об'єкт управління.

Аналіз компетенційних норм, що містяться в Законі України „Про управління об'єктами державної власності", який передбачив визначення поняття „управління об'єктами державної власності", також засвідчує недостатню ґрунтовність цього визначення. Аналіз цього поняття як терміну, призначеного для визначення окремого функціонального напрямку державного управління, свідчить про необґрунтоване звуження його обсягу володінням, користуванням, розпорядженням майном, що здійснюється певними органами.

Так наприклад, згідно з ч. 2 ст. 5 зазначеного Закону, Кабмін, здійснюючи управління об'єктами державної власності, зокрема, визначає порядок проведення конкурсів із залучення приватних інвесторів для здійснення державно-приватного партнерства. Звичайно, що реалізація Кабміном повноважень із визначення цього порядку не є володінням, користуванням чи розпорядженням об'єктами права державної власності, а тому у визначенні ст. 1 цього Закону не є управлінням об'єктами права державної власності. Не є в цьому сенсі управлінням об'єктами державної власності і визначення порядку конкурсного відбору керівників державних суб'єктів господарювання, і власне призначення таких керівників, адже в результаті таких управлінських рішень виникають правовідносини не щодо майна державної власності, а щодо іншого об'єкта – поведінки учасників правовідносин (зокрема і внутрішньо-організаційних). Аналізуючи управлінські правовідносини в розглядуваній сфері, доходимо висновку про те, що об'єктами таких відносин є конкретні матеріальні і нематеріальні блага (майно), що перебувають у державній власності, – саме щодо таких матеріальних і нематеріальних благ у суб'єктів правовідносин виникають суб'єктивні права та юридичні обов'язки. Отже вбачається правильним у науці використовувати поняття „управління державною власністю" для позначення виконавчо-розпорядчої діяльності органів державної виконавчої влади, їх посадових осіб, інших уповноважених суб'єктів щодо організуючого владного впливу на суспільні відносини по реалізації права державної власності.

Державна власність, таким чином, – є відносинами щодо належності державі відповідних майнових об'єктів, що дозволяє говорити про можливість її розгляду з ґносеологічної точки зору як об'єкта державного управління. Державне майно є об'єктом права державної власності, об'єктом, щодо якого

здійснюються володіння, користування, розпорядження (реалізація права власності) відповідними державними органами, підприємствами, організаціями, установами, їх посадовими особами та іншими суб'єктами в установленому порядку.

Вбачається, що саме керівний владний вплив на таке володіння, користування, розпорядження державним майном становить сутність адміністративної діяльності з управління державною власністю.

Управління державною власністю, таким чином, – це процес формування волевиявлення держави-власника по відношенню до належного їй майна. Володіння, користування, розпорядження певними об'єктами державної власності необхідним чином – і є метою управління державною власністю. Держава формує і висловлює свою волю щодо належного їй майна в процесі державного управління, що є різновидом соціального управління. У кінцевому підсумку для держави, що здійснює управління державною власністю, володіння, користування, розпорядження державним майном, що здійснюються уповноваженими суб'єктами і визначеним чином, – і є та бажана поведінка керованих об'єктів у суспільних відносинах, що виступає метою управління державною власністю.